

Piran, februar 2021

Sporočilo za javnost

Poročilo Sveta neodvisnih strokovnjakov za izbor Evropske prestolnice kulture v letu 2025 v Sloveniji

Občina Piran in partnerske občine Izola, Koper in Ankaran so v letih 2019 in 2020 sodelovale na razpisu za naziv Evropska prestolnica kulture 2025. V začetku februarja je svet strokovnjakov, t. i. svet, ki izbere zmagovalno mesto, objavil poročilo z oceno prijav na podlagi šestih kriterijev:

1. Prispevek k dolgoročni kulturni strategiji mesta.
2. Kulturna in umetniška vsebina.
3. Evropska dimenzija.
4. Doseg.
5. Upravljanje.
6. Zmožnost izvedbe.

V javnosti in med kulturnimi deležniki so se po objavi poročila pojavile različne interpretacije omenjenega poročila, ki očitno izhajajo predvsem iz nepoznavanja razpisa in njegovih posebnosti, postopka in vsebine, ki jo morajo pripravljavci prijave oblikovati, nenazadnje pa tudi iz napačnih prevodov izvirnika, ki je objavljen le v angleščini. Posebej za ta razpis se je skozi leta izoblikovalo specifično strokovno besedišče, ki ni splošno znano, kar se izkaže tudi pri navedbah, ki izhajajo iz nepreverjenega prevoda. Za ustrezno tolmačenje poročila sveta bi bilo treba poznati tudi vse tri druge prijavne knjige in prebrati njihove ocene, saj bi s tem imeli pomembno primerjavo, ki tudi oceno piranske prijave postavi v drugačen položaj. Poročilo je treba javnosti pojasniti objektivno, s strokovnimi parametri in obrazložiti resnične ugotovitve Sveta, nenazadnje pa tudi nekaj ključnih vsebinskih elementov prijave, ki so vzbudili največ vprašanj.

1. Prispevek prijave »Val Sprememb« k dolgoročni kulturni strategiji

Prijava in kulturna strategija sta dva različna dokumenta. Piran je bil mesto kandidat oz. nosilec kandidature in bi lahko prijavil le svojo občinsko strategijo oz. lokalni program kulture, kot ga predvideva Zakon o uresničevanju javnega interesa v kulturi. Vendar občinski dokument ni zadostna podlaga za regijsko sodelovanje, kakršno je bilo osnova skupne kandidature. Ker v naši državi ni regijskega nivoja, so se občine odločile za pripravo skupne strategije in jo poimenovala Kultura.PIKA. Proces priprave strategije in prijave sta tekla vzporedno. Svet v postopku izbire ocenjuje, kako prijavljeni program pripomore k izvedbi skupne PIKA strategije: »Čeprav so bili v prijavi jasno opisani cilji in ukrepi za izvajanje te strategije (Kultura.PIKA), ostaja natančna podpora deležnikov na tej stopnji nejasna. To je zaskrbljujoče, saj sta izvedljivost programa PI2025 in s tem njegovi dolgoročni učinki močno odvisni od uspešnega izvajanja strategije.«

Svet torej ocenjuje, da je izvedljivost celotnega projekta ogrožena, saj skupna strategija ni sprejeta oz. je bila sprejeta v 3 občinah, ne pa tudi v občini Piran, ki je bila nosilec kandidature (strategijo je v vseh štirih občinah podprlo 75 svetnikov, proti pa je bilo 12 svetnikov). Da ključni deležniki, ki strategije niso podprli, niso samo občinski svetniki, ampak tudi drugi deležniki s področja kulture, nam poročilo pove v zaključnem delu: »Po drugi strani pa prijava navaja število ljudi, s katerimi je ekipa sodelovala pri razvoju kulturnega in umetniškega programa, natančna stopnja vključevanja lokalne umetniške skupnosti in regionalnih kulturnih

institucij v ta razvojni proces pa ostaja nejasna. V povezavi s tem Svet dvomi o tem, v kolikšni meri je kulturni in umetniški program vpet v lokalne potrebe in dediščino Pirana in partnerskih občin.«

Na zagovoru je Svet kar dvakrat postavil vprašanje, kakšen je pomen pisma direktorjev nekaterih javnih zavodov (Pokrajinski muzej Koper, Gledališče Koper, Pokrajinski arhiv Koper, Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper, Zavod za mladino, kulturo in turizem Koper, Pomorski muzej Piran, Obalne galerije Piran), s katerim so se izrekli proti kulturni strategiji PIKA. V pismu so zaznali, da so bili prijavljeni projekti za podpisnike pisma nepomembni, čeprav so bili zavodi neposredni izvajalci ali partnerji. Za ponazoritev navajamo primer Obalnih galerij, ki so bile vključene v program z osrednjim projektom Forma Viva. S podpisom pisma o nameri so se zavezale, da bodo projekt izvedle. Hkrati je bivša direktorica Obalnih galerij podpisala tudi pismo, ki se od strategije Kultura.PIKA distancira.

2. Kulturna in umetniška vsebina

V prvem delu ocene Svet pritrjuje, da je bil tematski fokus dobro izbran. Nekaj odločitev EPK ekipe je temeljilo na prvem zagovoru pred presojanjem februarja 2020. Konkreten primer je tematski fokus: v prvi knjigi je prijava ponujala dve enakovredni tematiki. V drugi pa smo postavili v fokus eno in ohranili drugo kot transverzalno dimenzijo programa (meje in obmejnost). Očitek, da stroškovniki posameznih projektov niso bili pripravljene, večinoma ne drži. V prijavnih knjigi smo pripravili oceno projektov po platformah in se s partnerji posvetovali o ocenjenih stroških, kar smo tudi obrazložili na zagovoru.

Svet v poročilu pohvali povezavo z občinstvi in skupnostmi (t.i. RE:KONCEPT) in digitalno dimenzijo programa, a hkrati omeni, da ne ve, kako se bodo projekti izvajali z operativnega vidika.

3. Evropska dimenzija

Evropska dimenzija je izmed vseh poglavij najbolj ocenjena. Z rekordnimi 512 mednarodnimi partnerji in 90 % mednarodno zasnovanih projektov Svet, ki mora upravičiti izbiro drugega kandidata za EPK leta 2025, težko najde negativne elemente. Zato v zadnjih stavkih poda nemerljivo oceno, da mešane kulturne identitete niso jasno vključene v program. Temu očitku ni težko oporekati, saj je ključni projekt - prevajalski center za jezike sosednjih regij, namenjen ravno temu. Podobno velja za očitek, da nismo seznanjeni s stanjem v drugih regijah, saj smo bili izmed vseh EPK kandidatov ekipa z najbolj mednarodno zasedbo, ki ima z drugimi državami profesionalno izkušnjo.

4. Doseg

Glede dosega Svet uvodoma trdi, da temelji na širokih participativnih projektih, ki so osredotočeni na skupnost. A takoj zatem očita, da je metodologija pomanjkljiva. Celotno poročilo temelji na pomanjkljivi povezanosti med prijavo in skupnostjo. Kljub vsemu so člani Sveta primorani prepoznati, da je projekt Tlakovec že vključil te vsebine v svoja izobraževanja in da je prijava zasnovana na načrtu za razvoj občinstev. Svet pohvali sodelovanje s Pino pri vzpostavitvi sistema prostovoljcev, kar ponovno kaže na to, da smo snovalci vseskozi mislili tudi na skupnost in na načine vključevanja različnih ciljnih skupin.

Poleg prijavnih knjige so občine pripravile še DIIP (dokument identifikacije investicijskega projekta, s katerim se določi potrebo in namen, vsebino, način izvedbe in finančne potrebe za izvedbo) za nekatere projekte. Med te spada tudi Monfort, za katerega Svet ocenjuje, da

»primanjkuje dovolj informacij o tej kapitalski naložbi«. Prijavi je bil DIIP, ki je v RS dovolj natančna podlaga, skladno z zakonskimi smernicami priložen tudi v angleškem jeziku.

5. Upravljanje

Očitek glede upravne strukture Fundacije PI2025 obravnavamo primerjalno: v svoji prijavi Ljubljana ni navedla števila zaposlenih v javnem zavodu LJ 2025, kar je Svet ocenil negativno. To je storil Piran, ker je želel opozoriti, da pri nas ni producentov in je zato potrebno zaposliti primerne ljudi za izvedbo EPK projekta, hkrati pa je želel podati realne ocene potreb za izvedbo projekta.

Razpis zahteva, da je za vodenje projekta EPK potrebna ločena ustanova, ki načeloma preneha z delovanjem, ko se projekt zaključi. V primeru Slovenije je to lahko javni zavod, lahko pa je tudi fundacija, v obeh primerih je namen izključno izvedba projekta EPK. Večkrat očitani visoki stroški, povezani s fundacijo, so bili izračunani na podlagi simulacije iz sistema plač v javnem sektorju ter primerjalnih EPK honorarjev za zunanje strokovnjake. Vse to je zapisano v prijavnih knjigi, ki smo jo izmed vseh kandidatov javno objavili prvi, takoj po oddaji. V prvem zagovoru februarja 2020 je Svet že izpostavil pomanjkanje produkcijske sposobnosti v naši regiji in nas vprašal, ali vemo, kdo bo upravljal z bodočo fundacijo, saj je vsaj v začetni fazi potrebno zagotoviti prenos znanj iz prijavne do izvedbene faze. V prijavnih knjigi je zapisano, da bo predvidoma kot vodja fundacije nastopila vodja prijave, kar temelji izključno na teh zahtevah oziroma na potrebi po trajnosti procesa dela v regiji. Hkrati velja navedba, da bodo izpeljani vsi postopki po zakonodaji z objavo javnega razpisa.

6. Zmožnost izvedbe

V prvi fazi prijave je Svet opozoril na slabe produkcijske sposobnosti, zato smo snovalci predlagali rešitev. Kadrovske primanjkljaje na izvedbenem področju, ki ga je Svet prepoznal, je bil nadomeščen z nujno potrebnimi dodatnimi zaposlitvami, kar se odraža v večjem odstotku stroškov za plače, česar pa Svet ni uvidel in povezal.

Vsa dejanja prijave so bila ves čas transparentna in so sledljiva. Finančni podatki so na voljo. Bili so tudi javno objavljeni, zato zavračamo vse tovrstne očitke na račun EPK prijave. Gre za velik projekt, ki se izvaja šest let, zmagovalec je pridobil 10 milijonov € nepovratnih proračunskih sredstev od Ministrstva za kulturo, še 2 do 3 milijone pa bi v našem primeru pridobili od čezmejnih partnerjev in drugih evropskih razpisov. Skupni znesek, ki so ga štiri občine porabile za postopek prijave na razpis za EPK, je povsem primerljiv s kandidaturami ostalih mest kandidatov. V sredstvih, ki so bila vložena v priprave, je zajeto veliko: dve leti intenzivnega strokovnega dela mednarodne ekipe za pripravo vsebin, izbor projektov za umetniški program, razvejana in obsežna mednarodna mreža partnerjev, izvedba ciklusa delavnic za izboljšanje sposobnosti izvedbe Tlakovec itd.

Za štiri občine je bil celoten proces izjemno pozitivna izkušnja, ki je prinesla veliko dobrega. Na dlani imamo napreden umetniški program in veliko skupino umetnikov, ki si želijo še naprej sodelovati in v največji možni meri projekte tudi izvesti. Prijavna knjiga je prežeta s skrbjo in učinkovitimi ukrepi za razvoj nove generacije kulturnikov. Pomembna dediščina projekta je gotovo zasnova skupne kulturne strategije, ki bo, ko bo dopolnjena z akcijskim načrtom, povezala in spodbudila razvoj kulturnega sektorja v Istri.

Priznati pa moramo, da je bila ocena Sveta o pomanjkljivi politični podpori realna. Za takšne projekte velja, da potrebujejo enotno politično podporo, saj je od tega odvisno vodenje projekta v izvedbeni fazi. Vse ključne stvari, tudi ustanovitev vodilnega telesa oz. organizacije, morajo

OBČINA PIRAN
COMUNE DI PIRANO

Občina · Comune di
IZOLA · ISOLA

MESTNA OBČINA KOPER
COMUNE CITTÀ DI CAPODISTRIA

Občina Ankarano
Comune di Ancarano

namreč potrditi občinski sveti. Take enotne podpore v piranskem projektu ni bilo!

Kultura je bit obstoja vsakega naroda, vsake skupnosti. Povezuje, bogati, daje smisel. Z izzivom, ki smo si ga s tem projektom zadali, smo želeli bolj povezati našo istrsko skupnost in njeno kulturo. Naredili smo prvi korak in pokazali smer, zdaj je treba naprej.

Zavihek na spletni strani Ministrstva za kulturo, namenjen projektu Evropska prestolnica kulture najdete [tukaj](#).

Povezava na dokument Poročilo Sveta neodvisnih strokovnjakov za izbor EPK v letu 2025 v Sloveniji je [tukaj](#).

(Konec.)